

KERKEN SAMEN — SAMEN KERKEN

JAARGANG 36

NUMMER 4

APRIL 2017

Kerken Samen – Samen Kerken (KSSK)
is een gezamenlijke uitgave van:

- **Hervormde Gemeente 's-Graveland**
- **Hervormde Gemeente Kortenhoef**
- **Protestantse Gemeente 'de Graankorrel'**

INHOUDSOPGAVE

Redactie	pagina 02
Administratie	pagina 02
Contactadressen van de kerken	pagina 03
Erediensten Hervormde Gemeente 's-Graveland	pagina 04
Eredienst 'Veenstaete'	pagina 05
Informatie Hervormde Gemeente 's-Graveland	pagina 06

REDACTIE

Kopij voor dit blad kunt u inleveren bij de redactie van uw gemeente.
Uiterste inleverdata van kopij voor de komende edities:

5 mei	1 september	24 november
9 juni	29 september	15 december
7 juli	27 oktober	

Redactie Hervormde Gemeente 's-Graveland

mw. R. Kleijn

email: kleijn@kssk.nl

Redactie Hervormde Gemeente Kortenhoef

dhr. F. van Weeghel

email: vanweeghel@kssk.nl

Redactie Protestantse Gemeente 'De Graankorrel'

dhr. J. Hoekstra

email: hoekstra@kssk.nl

ADMINISTRATIE

Abonnementstarief: € 12,50 per jaar.

ING.nummer KSSK: **NL08INGB0002648558**

t.n.v. Kerken Samen van Ankeveen, 's-Graveland en Kortenhoef

Voor alle vragen over abonnementen, adreswijzigingen e.d. kunt u contact opnemen met:

mw. R. Kleijn

email: kleijn@kssk.nl

CONTACTADRESSEN

HERVORMDE GEMEENTE 'S-GRAVELAND

Predikant:

Ds. G.J. van Meijeren
Noordereinde 12
1243 JG 's-Graveland
Tel: 035 – 6560598
Vrije dag: vrijdag
E-mail : dominee@hervormdegemeentesgraveland.nl

Pastoraal werker:

Br. W. Kroon
Erasmuslaan 47
1216 HL Hilversum
Tel.: 035 – 6214098
Email:
kroondorland@hotmail.com

Scriba:

Dhr. M.J. Flink
Berlagelaan 233
1222 JV Hilversum
tel.: 035 - 541 0117
email: scriba@hervormdegemeentesgraveland.nl

HERVORMDE GEMEENTE KORTENHOEF

Predikant:

Ds. J. Teding van Berkhout
Opbeltijden:
Dinsdag en donderdag:
van 9.00 - 9.30 uur en
van 19.00 - 19.30 uur

Scriba:

Dhr. C.A.M. van der Lelie
email:
augustvanderlelie@hotmail.com

PROTESTANTSE GEMEENTE 'DE GRAANKORREL'

Predikant:

Vacant

Bijstand pastoraat:

ds. R.F.J. Beltman
Email:
predikant@pgdegraankorrel.nl

Scriba:

Mw. J.P. Hinloopen-Nieuwpoort
email:
scriba@pgdegraankorrel.nl

EREDIENSTEN

HERVORMDE GEMEENTE 'S-GRAVELAND

De diensten zijn 'live' op de website www.hervormdegemeentesgraveland.nl te volgen. Ook vindt u daar de diensten van (ongeveer) de laatste 6 maanden. Bezoek onze website en klik op 'opnames'. U kunt kiezen uit luisteren naar de eventuele live uitzending of een eerdere opname beluisteren of downloaden.

Zondag	09 april	10:00 uur	Ds. A. van Duinen uit Oud-Loosdrecht Collecte: College van Kerkrentmeesters Diaconie (hongersnood Afrika)
Zevende lijdenszondag/Palmpasen			
Vrijdag	14 april	19:30 uur	Ds. G.J. van Meijeren Collecte: College van Kerkrentmeesters Diaconie
Bediening Heilig Avondmaal			
Zondag	16 april	10:00 uur	Ds. G.J. van Meijeren Collecte: College van Kerkrentmeesters Diaconie Extra collecte: Instandhouding Predikantsplaats
Eerste Paasdag			
Met medewerking van Eduard van Maanen aan het orgel en Henk Liberia speelt trompet.			
Zondag	23 april	10:00 uur	Prof. dr. W. Balke uit 's-Gravenhage Collecte: College van Kerkrentmeesters Diaconie
Zondag	30 april	10:00 uur	Ds. G.J. van Meijeren Collecte: College van Kerkrentmeesters Diaconie Extra collecte: Instandhouding Predikantsplaats
Zondag	07 mei	10:00 uur	Ds. G.J. van Meijeren Collecte: College van Kerkrentmeesters Diaconie

EREDIENST 'VEENSTAETE' (app 141 West)

In april wordt er geen eredienst in Veenstaete gehouden, maar dan is iedereen van harte welkom bij de Paasviering op 6 april in de Hervormde Kerk te Kortenhoef.

INFORMATIE HERVORMDE GEMEENTE 'S-GRAVELAND

Meditatie

Johannes 20

Het verhaal van de opstanding uit Johannes vind ik een van de mooiste verhalen uit de Bijbel. Prachtig verteld, beeldend en ontroerend. De ontmoeting tussen Jezus en Maria Magdalena is ongekend, zo persoonlijk. Een olijfgaard, een tuin, het ochtendgloren, de dag die ontwaakt, je ruikt de lente, het is Pasen! We lezen over de treurende Maria die haar Heer ontmoet. Er wordt niet veel gesproken, slechts enkele woorden, maar daarin wordt alles gezegd. Een vrouw die tot in het diepst van haar wezen wordt aangesproken door de levende Heer. Zoals Hij is opgewekt, zo doet Hij eigenlijk ook aan haar: Hij wekt haar op.

Zij treurt, want zonder de gestorven Jezus is haar leven kleurloos geworden. Hij was degene van wie ze alles verwachtte, hij was degene die waar zou maken wat op de bodem van haar hart leefde aan verlangen naar liefde en geluk. Geluk zoals het leven bij God moet zijn, de liefde zoals Jezus Christus liet zien. Nu Jezus gestorven is, is dat allemaal weg.

Maar de levende Heer komt haar en ook ons tegemoet. God roept ons uit de zonde uit de dood, naar het leven en het licht. Net als Maria hebben wij Pasen namelijk zo hard nodig. Als we ons eigen leven bekijken dan kunnen we erg verlangen naar Pasen. Dat je verlangt om te horen dat de Heer is opgestaan, als bazuin die de donkere hemel openscheurt, licht in donkerte. Het nieuws dat Hij de dood en het kwaad heeft overwonnen, en daarom de belofte dat alles nieuw zal worden en dat wij niet tevergeefs hopen, geloven en liefhebben.

Want waar zouden we zijn als we niet konden geloven dat Pasen een nieuw begin is? De

opstanding van Jezus doorbreekt de dood, heeft de hoop dat wij zullen opstaan, bevestigt dat Gods koninkrijk zal aanbreken. De paasmorgen is met recht een nieuwe morgen, een wissel is omgezet in de kosmos.

Waar zouden wij zijn zonder Pasen? Wij hebben hartstochtelijk nodig dat iemand ons opricht, omdat wij zo vaak onszelf niet kunnen oprichten. Ons hoop geeft, omdat we dat zelf niet kunnen maken. Dat iemand ons trekt uit het duister van onze zonden, in het licht van de vergeving. Wij hebben de opgestane Heer nodig. Is het niet zo dat God ons geeft naar dat wij nodig hebben? Ja, het is Pasen geworden en binnenkort vieren we dat.

Net zoals Maria bij haar naam geroepen is zo roept de levende Heer u. Hij roept u tot zijn liefde. Hoe donker de wereld ook is, er twinkelt altijd iets van vreugde vanwege Pasen. En daarom, zeker na Pasen: Ik zal mijn weg lichtvoetig verder gaan. (Psalm 32:3 berijmd)

Ds. G.J. van Meijeren

Meeleven

Br. van den B. is verhuisd. Hij is verhuisd vanuit het Carolushuis in Hilversum en hij heeft een nieuw appartement in Nieuw Kerkelanden (Franciscusweg 27, 1216 RW in Hilversum). We bidden voor deze oude broeder van onze gemeente dat hij op zijn nieuwe plek ook een nieuw thuis mag vinden in het vertrouwen dat de Here God met hem gaat en hem zegent.

Zr. R. heeft te horen gekregen dat zij naar alle waarschijnlijk zal blijven wonen in de Beukenhof in Loosdrecht (Nieuw-Loosdrechtsedijk 24, 1231 KX Loosdrecht). Dat is heel wat om te horen en te verwerken. We

dragen haar en haar man aan de Beresteinseweg op aan onze hemelse Vader, die ons verdriet ziet en kent.

Br. L. (, 1241AX KORTENHOEF) is hard gevallen nadat hij onwel is geworden. Hij moest opgenomen worden in het AMC in Amsterdam en ligt daar met een schedelbreuk en ook zijn hartslag is niet helemaal wat het wezen moet. Als alles goed gaat zal hij een behoorlijke tijd nodig hebben om te herstellen. Dit was een grote schrik voor hem, maar ook voor Desiree, zijn dochter, en Ronald. We willen bidden voor br. Landaal dat hij zal herstellen, om wijsheid en inzicht bij de artsen dat zij het goede zullen doen. We leven mee met heel de familie en bidden om kracht en Gods nabijheid.

We leven mee met **familie P.** (, 1241 XN Kortenhoef). Vrijdag 24 maart vond de begrafenis van Arie P. plaats, broer en zwager van Johan en Ria P. Kort na het overlijden van een zus, nu een broer. We willen bidden voor de hele familie, voor vrouw, kinderen en kleinkinderen en bidden hun Gods troost en nabijheid toe.

Huldiging

Vreugde en verdriet liggen soms door elkaar en naast elkaar, want **Johan P.** (, 1241 XN Kortenhoef) ontving in aanwezigheid van de burgemeester een erepenning van de brandweer omdat hij zich al 50 jaar lang vrijwillig inzet voor de brandweer in allerlei functies. Het is een erepenning die pas één keer eerder is uitgereikt in Nederland. We willen hem en zijn vrouw (die ook actief is bij de brandweer) daarmee van harte feliciteren!

Jubileum

We willen danken met **Riekelt en Paula P.** (1403 RE BUSSUM). Zij waren op 1 april twaalf en een half jaar getrouwd. Zij zijn dankbaar

om dit met elkaar te mogen vieren. Het is een bijzonder moment zeker gezien de zware operaties die Riekelt heeft moeten ondergaan. Van harte gefeliciteerd en Gods zegen!

Leeskring

Ik nodig u graag uit voor de leeskring op woensdagavond **5 april** en **3 mei** in de consistoriekamer om 20.00 uur. We lezen uit het boek van Tim Keller *Aan Gods hand door pijn en lijden*. Op **5 april** lezen wij hoofdstukken 6 en 7, op **3 mei** hoofdstukken 8 en 9. Van harte welkom!

Gesprekskring

De gesprekskring voor 30ers en 40ers (en ietsje daaromheen) is op **11 april**. Deze avond willen we graag een film bekijken. Een film met een christelijke thematiek, bijvoorbeeld 'the lion, the witch and the wardrobe' gebaseerd op het gelijknamige boek van C.S. Lewis, of de film 'Luther' in het kader van 500 jaar reformatie. Verdere suggesties stellen we op prijs! Binnenkort volgt de mail met daarin de definitieve keuze. Van harte welkom! 20.00 uur in de pastorie.

Ronald B., Ineke T., Geert van M.

Bijbelkring

Op **19 april** is de volgende bijbelkringavond aan de Kortenhoefsedijk 97. Om 20.00 beginnen we en u bent van harte welkom! We lezen verder in Handelingen 4, vanaf vers 13.

Ds. G.J. van Meijeren

Uit de kerkenraad

Tweede Pinksterdag 4 juni 2017

Vorig jaar is de fiets/autotocht van tweede Pinksterdag verplaatst naar de gemeentedag in september. De reacties hierop waren positief en we kijken terug op een mooie gemeentedag. We hebben de koppeling van de fietstocht aan de gemeentedag als positief ervaren. De kerkenraad heeft daarom besloten ook dit jaar de fiets/autotocht aan de gemeentedag te koppelen. Hiermee vervallen de fiets/autotocht en het meditatief moment op tweede Pinksterdag. De fiets/autotocht wordt dan dit jaar gehouden op de gemeentedag van 9 september. We zullen traditiegetrouw onze jeugd bij de voorbereidingen van de fiets/autotocht betrekken! En ook dan zijn ook niet-gemeenteleden van harte welkom!

Groothuisbezoek: september 2017

Zoals eerder aangegeven zullen wij het Groothuisbezoek gaan organiseren. Zoals beloofd houden wij u hiervan graag op de hoogte. De bedoeling is dat in september het Groothuisbezoek georganiseerd gaat worden aan de hand van een thema. Dit thema zullen wij t.z.t. bekend maken. U krijgt nog voor de zomervakantie een uitnodiging voor het Groothuisbezoek. Er worden vier data voorgesteld, verspreid over de verschillende dagen van de week. U kunt naar aanleiding van de uitnodiging uw voorkeur voor een datum uitspreken. Wij hopen op uw komst en op mooie, gezegende avonden met elkaar!

Voor in de agenda: Gemeenteavond 29 juni

Graag laten wij u weten dat er op DV 29 juni a.s. een gemeenteavond gehouden wordt, zodat u daar vast rekening mee kunt houden in uw agenda. Over het programma van deze avond wordt u in een volgende KSSK nader geïnformeerd.

Kerkenraadsvergadering

Op D.V. dinsdag 16 mei 2017 vergadert de kerkenraad. Als u iets wilt bespreken met de

kerkenraad kunt u binnenlopen tussen 20.00 uur en 20.30 uur.

Tot slot

Tot zover het nieuws vanuit de kerkenraad. Mocht u vragen hebben of iets kwijt willen aan de kerkenraad, aarzel dan niet om één van de kerkenraadsleden aan te spreken. Ymkje van 't R.

Kerkrentmeesters

Opbrengst van de collectes

		Coll.bon
05 mrt	€ 182,40	34%
08 mrt (Biddag)	€ 92,60	23%
12 mrt	€ 93,65	41%
19 mrt	€ 133,99	42%
26 mrt	€ 141,15	39%

Instandhouding predikantsplaats:

05 mrt	€ 137,45	39%
19 mrt	€ 150,50	33%

(Om het gebruik van collectebonnen te stimuleren vermelden we het % collectebonnen per collecte)

Bankrekeningnummer College van Kerkrentmeesters: **NL65 INGB 0000 4918 04** t.n.v. Kerkvoogdij Herv. Gem. 's-Graveland. **(Let op !! Het rekeningnummer voor het bestellen van collectebonnen staat hieronder)**

Collectebonnen

Collectebonnen zijn verkrijgbaar door storting van het bedrag op **bankrekeningnummer NL24 INGB 0000 5319 24** ten name van **Hervormde Gemeente 's-Graveland**.

Er zijn boekjes beschikbaar met een drietal waardes, te weten:

- 15 euro (20 x 0,75)
- 25 euro (20 x 1,25)
- 45 euro (20 x 2,25)

Als u bij uw overschrijving vermeldt welke waarde(s) u wilt ontvangen, dan zult u, bijna per ommekeer, de door u bestelde boekjes ontvangen.

Voor verdere informatie kunt u bij ondergetekende terecht, of bij één van de andere kerkrentmeesters.

Allen hartelijk dank voor uw gaven.

Actie Kerkbalans

De actie kerkbalans is ook dit jaar weer goed verlopen. We zeggen allen die hieraan meegewerkt hebben hartelijk dank.

Ook de meeste formulieren met de toezegging voor het jaar 2017 zijn inmiddels retour gekomen. We missen er nog wel een paar. Mocht u er nog niet aan toegekomen zijn, u kunt het formulier nog inleveren bij onze penningmeester, Gerrie van Lindenberg of één van de Kerkrentmeesters.

Matten

Zoals u hebt gemerkt en gezien zijn de kokosmatten, die in de looppaden lagen, verwijderd. Ze werden te slecht om ze te laten liggen. Soms struikelde men er over en het zou niet ondenkbaar zijn dat er iemand ongelukkig ten val zou komen. Dat willen we natuurlijk niet. Vandaar dat ze weggehaald zijn.

De kerkrentmeesters bezinnen zich er nog over of en zo ja wat er terug moet komen.

Namens het College van Kerkrentmeesters,
Mart Flink

Veemarkt/Jaarmarkt zaterdag 13 mei

Kerkrentmeesters

Zaterdag 13 mei wordt de jaarmarkt in 's-Graveland weer gehouden en ook op deze

jaarmarkt willen we weer goed bruikbare nieuwe en tweedehands goederen verhandelen.

Als u spullen hiervoor wilt inleveren dienen ze in goede staat te zijn.

Denkt u ook eens aan CD's, DVD's, LP's en vooral singles die u over hebt.

U kunt de spullen in de kerk komen brengen donderdagavond 11 mei, tussen 19 en 20 uur en vrijdag 12 mei na 19 uur.

Als u niet in staat bent de spullen zelf te brengen kunt u ook contact opnemen met Wim L., tel. 656 of met Klaas P., tel. 656

Diaconie

Zaterdag 13 mei dan is het weer zo ver: de Jaarmarkt!

Ook dit jaar schenken wij een lekker kopje koffie en thee in de consistorie. Dit is ieder jaar weer een succes en heel gezellig. Wilt u meehelpen? Eén uurtje, twee uurtjes, meer mag ook! Meld je dan zo snel mogelijk aan bij Ymkje van 't R.

(ymkje.vant.r.@hetnet.nl/694).

Als je bij het doorgeven meteen een voorkeur voor tijdstip of dagdeel doorgeeft dan wordt er een mooi rooster gemaakt.

Er wordt natuurlijk ook zelfgebakken cake geserveerd bij de koffie en thee. Ook hier vragen wij om uw hulp. Wilt u 1 of meerdere cakes bakken? Graag! Geef ook dit aan Ymkje door.

De opbrengst van 'koffie/thee/toilet' gaat dit jaar naar Plan Nederland. Saskia L. gaat voor dit mooie doel een sponsortocht fietsen in Nicaragua en wij willen haar graag op deze manier ondersteunen.

Kraam 'Clara en Jos / Jos en Clara'

Het lijkt een beetje ver weg, maar nu al vragen wij uw aandacht voor onze kraam op het kerkplein, net als voorgaande jaren gevuld met eigen gemaakte spulletjes.

Dat is heel ruim. We denken aan eigen gemaakte jam, snoep, bonbons e.d. maar natuurlijk ook eigen baksels, als boterkoek, cake(jes), koekjes, (appel)taart of noem maar op.

Maar ook zelf gebreide - of genaaide items zijn welkom. Kortom: alles van wat betreft huisvuil verkopen wij graag deze dag.

Voor ons alleen is dit natuurlijk niet te doen, dus uw hulp is erg noodzakelijk.

Graag hierbij dan ook de oproep om dat bij ons in te brengen. Mooi verpakt verkoopt nog weer beter, dus misschien is dat mogelijk.

Wilt u alvast doorgeven wat u in wilt brengen, dan hebben we enig overzicht.

Op deze kraam willen we ook graag mooie 2e hands spullen verkopen. Geen grote stukken, maar wel gaaf en voor de heb.....

U weet wel, van die dingen die ú niet meer gebruikt maar die te 'goed', te 'mooi' zijn voor de rommelmarkt.

Dit laatste mag u brengen wanneer u wilt.

Natuurlijk is de opbrengst voor onze kerk.

De voorgaande jaren heeft de verkoop op deze kraam steeds een mooi bedrag opgebracht.

Ons streven is om dit weer te evenaren.

Graag horen we van u.

Jos A. tel: 6561307 / email: jos@a..info

Clara R. tel: 6562302

Diaconie

Opbrengst van de collectes

		Coll.bon
05 mrt	€ 175,85	35%
08 mrt (Biddag)	€ 79,15	27%
12 mrt	€ 97,40	39%
19 mrt	€ 149,40	41%
26 mrt	€ 134,58	39%

Hartelijk dank voor uw gaven.

Rekeningnummer Diaconie

NL23 RABO 038 82 33 605

t.n.v. Diaconie NH Kerk 's-Graveland

Diaconiecollecte 9 april 2017

De diaconie heeft besloten om de collecte van zondag 9 april te bestemmen voor de hongersnood in de Hoorn van Afrika.

Hieronder volgt er een behartenswaardig

artikel geschreven door Leo Visser, algemeen directeur van Dorcas, dat op 16 maart in het

dagblad Trouw verscheen.

Wegkijken voor honger?

Afgelopen vrijdag (10 maart) lanceerden we

onze campagne '**Honger. Zet er een punt achter**'.

Een actie waarmee we aandacht vragen voor de hongersnood in landen als

Zuid-Soedan (7,5 miljoen mensen in nood) en

Ethiopië (5,6 miljoen mensen in nood). We

vragen aan Nederland om hierbij betrokken te zijn.

Bij een vraag verwacht je natuurlijk ook

een antwoord. Gelukkig kregen we veel mooie

reacties, ook door middel van donaties. We

kregen ook andere reacties, via Facebook,

bijvoorbeeld:

– 'Honger was vroeger al en er is nog steeds honger. Waar blijft al dat geld? Vreten ze dat op of zo?'

– 'Geboortebeperking zou ook al helpen'

– 'Honger in Afrika? Ik geloof er niets van. Die hebben als ik de tv moet geloven allemaal een dikke buik. En als ze echt honger zouden hebben, dan aten ze ook wel zand en autobanden.'

– 'Honger in Afrika? Ik geloof er niets van. Die hebben als ik de tv moet geloven allemaal een dikke buik. En als ze echt honger zouden hebben, dan aten ze ook wel zand en autobanden.'

– 'Honger in Afrika? Ik geloof er niets van. Die hebben als ik de tv moet geloven allemaal een dikke buik. En als ze echt honger zouden hebben, dan aten ze ook wel zand en autobanden.'

– 'Honger in Afrika? Ik geloof er niets van. Die hebben als ik de tv moet geloven allemaal een dikke buik. En als ze echt honger zouden hebben, dan aten ze ook wel zand en autobanden.'

Dit zijn er maar een paar. Al dit soort

opmerkingen raken ons. Want, hoe kun je

zeggen dat mensen zand en autobanden

moeten eten? Het is op z'n zachtst gezegd

disrespectvol. Het staat haaks op wat wij

geloven: ieder mens heeft recht op een

waardig bestaan. Ook ik weet dat de beelden

van hongersnood in Afrika er dertig, veertig,

vijftig jaar geleden ook al waren. Honger is

niet eenvoudig op te lossen. Honger heeft

verschillende complexe oorzaken zoals

conflicten en klimaatverandering. Daar

kunnen de mensen die getroffen worden door

honger zelf meestal helemaal niks aan doen.

Ondertussen is de verwachting dat wereldwijd dit jaar 70 miljoen mensen voedselhulp nodig hebben. En wel nu. 70 miljoen. Dat zijn 1.300 Amsterdam ArenA's vol mensen. Kunt u zich daar iets bij voorstellen? Ik niet. Kinderen zijn ondervoed. Door diarree en andere ziektes herstellen ze niet. De dood komt heel dichtbij als er geen hulp komt. Een langzame hongerdood wens je niemand toe. En het gebeurt elke minuut. Wij kunnen en willen niet zeggen: 'Zoek het zelf maar uit.' Gewoon, omdat je een onschuldige kind niet dood laat gaan. En dan gaat het nu niet om één iemand, maar om 1.300 ArenA's vol mensen. Wij kunnen niet weggijken. Als wij niet voor hen opkomen, wie dan wel? Daarom blijven we niet stil en laten we weten dat we opkomen voor al die mensen.

Hoopvol

Maar klaarblijkelijk is er veel onbekend over wat er wél wordt bereikt met hulp van medewerkers en duizenden vrijwilligers en donateurs. De resultaten daarvan moeten we meer en beter aan u laten zien. Even een paar hoopvolle cijfers: Wist u dat het percentage van mensen in extreme armoede van 47 procent in 1990 is gedaald naar 14 procent in 2015? Ook het aantal ondervoede mensen in ontwikkelingslanden is gedaald. In 1992 was dat 23 procent, in 2015 was dat nog maar 13 procent.

Als we inzoomen op het werk van Dorcas konden we in 2015 ruim 270.000 mensen een gezonder leven geven. Mensen kregen toegang tot voeding, gezondheidszorg en schoon drinkwater. Door de jaren heen hebben we veel geleerd over duurzame ontwikkeling. Niet kortdurend helpen, maar ervoor zorgen dat mensen goed voorbereid zijn op de toekomst en weten wat zij moeten doen als er hongersnood of een andere crisis is. En dat hebben we alleen maar kunnen bereiken dankzij de steun van duizenden donateurs. Waarvan akte.

Wij kunnen nooit beloven dat we de armoede de wereld uit kunnen helpen. Dat u over tien

jaar nog steeds berichten over hongersnood ziet, dat verwacht ik helaas wel. Wel kan ik beloven dat we nooit weg zullen kijken. We blijven doorgaan met mensen, individuen helpen bij het bouwen aan een goede en gezonde toekomst. Ieder mens doet er toe. Punt.

Deze actie is onderdeel van de actie 'Hongersnood Afrika' van het Christelijk Noodhulpcluster, een samenwerkingsverband van Dorcas, Red een Kind, Tear, Woord en Daad en ZOA.

Roosters

Rijrooster

1^e Rijder

09 apr	Arnold van 't R.
16 apr	Wim L.
23 apr	Henk van de P.
30 apr	Koen van B.
07 mei	Klaas P.
14 mei	Gerrie van L.

2^e Rijder

09 apr	Niels S.
16 apr	Daniël A.
23 apr	Wim N.
30 apr	Bert B.
07 mei	Henk H.
14 mei	Adrie/Raymond van de P.

Oppasrooster

09 apr	Yvar S. Sjoerd K.
16 apr	Christa L. Lisette L.
23 apr	Annelies van der H. Bas ter S.
30 apr	Iris A. Alexandra S.
07 mei	Gerdi van B. Rachel V.

Collectantenrooster

09 apr	diaken/kerkrentmeester
14 apr	(Goede Vrijdag) diaken/kerkrentmeester

16 apr (IPP) **Bas ter S.**
Matthijs van 't R.
 23 apr diaken/kerkrentmeester
 30 apr (IPP) **Sjoerd K.**
Tom van den B.
 07 mei diaken/kerkrentmeester
 14 mei **Tirsa V.**
Eline P.

Koffierooster

09 apr Annemarie M.
 16 apr Daniëlle N.
 23 apr Anneke van O.
 30 apr Jenn R.
 07 mei Yvar S.
 14 mei Corrie V.
 An H.

2017 – 1517 (500 jaar reformatie)

In dit jaar waarin herdacht wordt dat de reformatie 500 jaar geleden begon wordt er extra aandacht aan de reformatoren en met name aan Luther besteed.

De betekenis van Christus voor Luther

Over Luther lezen is een boeiende zaak. Maar Luther zelf lezen is ronduit een genot. Zelf word ik altijd weer verrast door de sprankelende en levendige wijze waarop Luther zijn gedachten verwoordt, vaak ook flitsend en beeldend.

In beide opzichten wordt de lezer op zijn wenken bediend door prof. dr. K. Zwanepol, hoogleraar aan het Evangelisch-Luthers Seminarium in Utrecht, waar hij "Lutherana" doceert. Hij schreef een fascinerend boek, getiteld Een menselijke God (Boekencentrum, Zoetermeer 2001, prijs € 19,90), waarin hij Luthers kijk op de Persoon en het werk van Christus, Luthers christologie dus, bespreekt. Je kunt je natuurlijk afvragen of het woord "christologie" niet te veel aan een systeem doet denken. Luther heeft ons immers geen dogmatisch handboek nagelaten. Wat hij over Christus zegt, heeft hij verwoord in preken,

liederen, traktaten, strijdschriften, brieven en bijbelcommentaren. Maar daaruit rijst dan ook wel een helder beeld op van die zaken die we doorgaans tot de christologie rekenen.

De titel "Een menselijke God" laat trefzeker zien, waarom het Luther te doen is. Heel zijn theologie is een lofzang op het "God in Christus". Om het te zeggen met een paar regels uit het Lutherlied: 'Zo gij 't nog niet wist: Jezus Christus is 't, de Heer van 't heelal'. Of sprekender nog in de Duitse tekst: 'Fragst du, wer der ist / Er heiszt Jesu Christ / Der Herr Zebaoth / Und ist kein ander Gott'. Zwanepols studie heeft een interessante opzet. Naast een inleiding tot Luthers denken en een evaluerend slothoofdstuk bevat het boek de vertaling met commentaar van een aantal teksten van Luther zelf. We horen niet alleen de Lutherkenner Zwanepol, maar ook de stem van Luther zelf. Daarin ligt niet in de laatste plaats de waarde van dit boek.

Veranderend bewustzijn

Zwanepol wil ons met dit boek laten zien dat we uit de werken van Luther de nodige inspiratie op kunnen doen voor theologie en verkondiging. Wie de erfenis van Luther vruchtbaar wil maken voor vandaag, zal zich er rekenschap van hebben te geven dat er sinds de 16e eeuw in de werkelijkheidsbeleving een en ander veranderd is. Dat heeft zijn weerslag op de theologie en de kerk, zoals de recente discussies rond Den Heyer en Kuitert laten zien.

Zwanepol noemt een drietal factoren die van invloed zijn geweest en nog zijn op wat hij noemt het "veranderend probleembewustzijn ten aanzien van de betekenis van Jezus Christus".

In de eerste plaats is er de historische benadering van de werkelijkheid in die zin dat men een benadering vanuit een goddelijke openbaring inwisselt voor een verklaring vanuit binnenwereldse oorzaken. Het heeft geleid tot een historisch-kritische visie op de

evangeliën waarbij men tegenover de Christusbelijdenis van de kerk op zoek ging en gaat naar de historische Jezus. Alle spreken over boven komt van beneden - men leze het boek van Kuitert over Jezus.

In de tweede plaats heeft het besef dat we leven in een multiculturele en multireligieuze werkelijkheid tot gevolg dat door velen de belijdenis dat Jezus de enige weg tot God is betwijfeld wordt.

In de derde plaats is er het postmoderne verzet tegen de grote systemen en de grote Verhalen. Er is geen objectief verhaal of dogma over Jezus, zegt men. Elke interpretatie is subjectief en inwisselbaar. Dogma's gelden als afgedaan. Ervaring is in. Ook in evangelische kringen hoor je hier en daar geluiden die dit postmoderne levensgevoel enigermate vertolken.

Tijdgenoot en getuige

Het is nog niet zo eenvoudig om in dit denkklimaat de actualiteit van Luther te laten zien. Zijn zijn vragen de onze nog wel? Zijn zijn antwoorden niet gedateerd? We zullen Luther allereerst moeten lezen in de context van zijn tijd en omstandigheden. Maar we doen dat altijd als kinderen van onze eigen tijd. Daarom blijft het de moeite waard te luisteren naar de stemmen uit het verleden. Ze staan als een wolk van getuigen om ons heen. In tal van opzichten gingen kerkvaders en reformatoren in - en dat geldt ook Luther - op vragen die een existentiële betekenis hebben voor alle tijden.

In onze jachtige cultuur die ingesteld is op het hier-en-nu kan grondige historische bezinning geen kwaad. Het getuigt dan ook van weinig wijsheid om de bronnen uit de geschiedenis van de theologie, de klassieken van de kerk, ongelezen te laten of ze te beschouwen als voer voor beroepshistorici.

Kennisname van het verleden relateert het een en ander. Je hoeft niet altijd het wiel uit te vinden en je ontdekt dat de wijsheid van vroegere eeuwen niet passé is. Ze wil dienstbaar zijn in het heden voor wie van haar

gediend is. Ik denk dat in dat laatste een belangrijk element ligt van de betekenis van dit boek. Theologiegeschiedenis is geen abstract gebeuren, maar dienst aan de kerk en haar prediking voor vandaag en morgen. "Hoe dieper je in het eigene van Luthers uitspraken over Jezus Christus doordringt", lees ik op blz. 24, "hoe meer je de indruk krijgt dat de tijd en de ruimte, die de wereld van ons en die van Luther scheiden, wegvallen en dat, als we oprecht pogen zijn tijdgenoot te worden, hij onze tijdgenoot wordt en een richting aangeeft, hoe wij met onze vragen zouden kunnen omgaan".

Geen lippendienst

Er is dus alle reden de ontmoeting met Luther aan te gaan. Zeker voor wie in de hervormd-gereformeerde traditie staan. Luthers naam mag dan op 31 oktober met ere genoemd worden, maar gaan we echt die ontmoeting aan? Soms ben ik bang dat we Luther lippendienst bewijzen.

De felheid waarmee het eigene van de gereformeerde belijdenis wordt verheven boven de confessie van de Lutherse kerken, als zou die mijlenever van ons afstaan, getuigt nu niet bepaald van de bereidheid naar Luther en zijn traditie te luisteren. Verschillen zijn er. Ongetwijfeld. Maar vaak worden die zo breed uitgemeten dat we voorbijzien aan het vele wat ons met Luther c.s. verbindt.

We weten vaak niet meer dan dat Luther in zijn spreken over Christus afweek van Calvijn ten aanzien van de wijze waarop Christus present is in het Avondmaal. Of we wijzen op de extreme uitspraken over de gekruisigde God bij Luther of op liturgische verschillen. Maar er is nog zoveel meer bij Luther te ontdekken en bovendien blijken de twee hierboven genoemde leerpunten ingewikkelder te liggen dan vaak aangenomen wordt. Daarom ben ik erg blij met deze studie van Zwanepol. Hij is een goede gids in het landschap van Luthers theologie, uitermate deskundig als het gaat om de verschillende manieren waarop Luther gelezen wordt en hij

biedt goede hulp in de luisteroefening met betrekking tot Luthers geschriften. Graag wil ik u deelgenoot maken van enkele van de leesvruchten die ik bij de lectuur van dit boek heb opgedaan.

Het dogma van de Vroege kerk

Ik wijs in de eerste plaats op de manier waarop Zwanepol Luthers omgang met het oudkerkelijk dogma beschrijft. Luther heeft er zijn leven lang aan vastgehouden, maar zijn strijd met Rome bracht wel met zich mee dat hij er op een andere manier mee omging dan de roomse kerk. Het ging Luther niet om een klakkeloze acceptatie van de oudkerkelijke beslissingen, maar "om een zodanige instemming met het oudkerkelijk dogma, dat de fundamentele betekenis van Christus voor het heil erin zichtbaar wordt" (blz. 32). Helder toont Zwanepol aan dat noch de liberale kritiek, noch de roomskatholieke verwijten van een goed inzicht getuigen in Luthers beweegredenen. Als Luther het oudkerkelijk dogma van Nicea en Chalcedon leest, hoort hij daarin de klop van Gods vaderhart. 'Jezus Christus heeft Gods vaderhart geopend, zodat alles wat van hem gezegd kan worden gekleurd is door Gods grondeloze barmhartigheid jegens een verloren wereld. Dat is de teneur die Luther in het vroegchristelijk spreken over Jezus Christus 'herontdekt' en hij is dieper in het dogma doorgedrongen door daarin op het heil in Christus terug te vallen' (blz. 206). Zo begrijp je ook dat in het dogma het loflied sluimert.

Bevrijdende ontdekking

Luthers herontdekking van het Evangelie bracht hem tot een ingrijpende hervorming van kerk en geloof. Het was dan ook geen kleine zaak, toen hij ontdekte dat het nieuwtestamentische beeld van Christus geen schrikbeeld is, zoals de reliëfs op middeleeuwse kerkportalen suggereren, maar het vertroostende beeld van de met verloren mensen solidaire gekruisigde Heiland die het gericht van Gods toorn heeft weggenomen door het voor ons te dragen. Zoiets geeft je leven een ingrijpende koerswijziging.

Zwanepol wijst er op dat het spreken van Luther altijd weer toegespitst is op de existentiële vragen van het menszijn. Er zit een sterk pastorale kant in Luthers spreken. We kunnen hem niet vangen in een strak systeem. Luther sprak en theologiseerde in de actuele situatie en dat betekent: een vaak wisselende situatie. Toch moeten we de oude Luther niet tegen de jonge Luther uitspelen. Volgens Zwanepol is er in de grond van de zaak een diepe eenheid in dit Christusgetuigenis. Maar het maakt wel verschil of Luther sprak tegenover de door hem bekritiseerde roomse Scholastici of tegenover de Dopers. Dat bracht met zich mee dat Luther soms dezelfde dingen over Christus anders zegt zonder andere dingen te zeggen. Drijvend motief in al zijn spreken is de basale ontdekking dat God nergens anders te vinden is dan in de eenvoud en nederigheid van de mens Jezus Christus (blz. 38).

Met het oog op ons heil

Het existentiële karakter van Luthers spreken over Jezus Christus brengt met zich mee dat er sprake is van een "vertanding van christologie en soteriologie" (blz. 44). Dat wil zeggen: alles wat vanuit het geloof over Christus gezegd kan worden, is gerelateerd aan het heil van de mens. Luther is wars van een spreken waarin eerst een objectieve beschouwing gegeven wordt en vervolgens de heilsbetekenis geschetst wordt. Alles wat Luther over Christus zegt, staat in het perspectief van de wijze waarop de Heilige Geest het heil toe-eigent.

Er ligt dan ook een sterk accent op het "voor mij" in Luthers preken en spreken over Christus. Dat heeft niets te maken met wat men later wel eens smalend noemde "heilsegoïsme", maar alles met het karakter van het Evangelie als boodschap van God voor mens en wereld, een boodschap die te lezen is als een brief aan ons adres.

God en mens

Een volgend punt dat me getroffen heeft, is de indringende manier waarop Luther de vereniging van God en mens in Christus als

geloofsparadox tekent. Het is God zelf die in Hem tot ons komt. Niet maar iets goddelijks, maar God in Persoon. Ook hier is het heilsmotief doorslaggevend. Het heil is volledig Gods werk. Hij alleen redt. Daarom moet Christus helemaal aan de kant van God staan.

Maar tegelijk legt Luther grote nadruk op de radicale menselijkheid van Christus. Aan zijn vriend Spalatinus schrijft hij: "Wie op een heilzame wijze over God wil nadenken of speculeren, die moet de mensheid van Christus voortaan voor alle dingen plaatsen" (blz. 54). Het veelgehoorde verwijt dat een hoge christologie geen raad zou weten met de menselijkheid van Jezus gaat voor Luther zeker niet op. Wel - en dat laat Zwanepol helder zien - brengt die eenheid van God en mens in de ene Persoon een geweldige spanning met zich mee. Luther doet dat bewust. Want het geloof leeft van deze spanning. Christus is God en mens tegelijk. Dat is de rode draad die door Luthers geschriften heenloopt (blz. 55). 'Evenals Christus "waarachtig God" blijft in de uiterste vernedering, blijft hij "waarachtig mens", wanneer hij uitermate wordt verhoogd (Fil. 2 : 9)' lezen we op diezelfde bladzijde. Een mens kan geen mens zijn zonder God en God wil geen God zijn zonder de mens.

Verzoening

Dit eigene van Luthers spreken over God en mens spitst zich toe in zijn spreken over de verzoening. Luther kan de zondeloze Christus aanduiden als "de allergrootste zondaar". Tegelijk gaat hij de vraag naar het lijden van God niet uit de weg. Met krasse uitspraken over het sterven van God gaat Luther tot aan de rand van het theopaschisme. Voor mijn gevoel: hier en daar ook over de rand. Het overwinningsmotief - Christus als overwinnaar van de duivel en de hel - dat we in de Vroege kerk tegenkomen en het motief van verzoening door voldoening worden bij hem verbonden. Ook op dit punt is het goed om bij Luther in de leer te gaan.

Geloof en leven

Het is bekend hoe Luthers vertolking van het Oude Testament verbonden is met zijn spreken over Christus. Christus als inhoud van het geloof is de scopus van de Schrift. Zwanepol zegt daar verhelderende dingen over en laat zien wat dat vreemde woord "scopus" betekent. Het gaat er niet om Christus als het ware in te lezen in het Oude Testament en nog minder om een willekeurige vergeestelijking. Het gaat voor alles om de strekking, het doel van de Schriften. "De hele Schrift is daarop gericht dat zij ons kennis van Christus aanreikt, dat is de scopus van de hele Schrift". Ook in de bekende woorden "was Christum treibet" klinkt iets van dat op het doel gerichte mee. Vanuit deze relatie tussen Christus en de Schrift als de inhoud van het geloof wordt ook duidelijk hoe bij Luther geloof in Christus en leven uit Christus met elkaar verbonden zijn. Het thema van de vereniging met Christus is een snijpunt, aldus de auteur, van de verschillende aspecten van Luthers spreken over Christus. Bekend is het beeld van de "vrolijke ruil" van twee zo ongelijksoortige partners.

Geloofsgemeenschap met Christus heeft ook betekenis voor de ethiek, het gewone leven in navolging en dienst. De onderscheiding van sacramentum en exemplum (voorbeeld) geeft aan dat verlossing en navolging beide in de handen van Christus liggen. Uit het eerste vloeit het tweede voort. Het "Hij voor ons", gelovig beleden, heeft als consequentie het "wij met Hem". Zo blijft de ethiek bewaard voor krampachtigheid en wetticisme, maar vervluchtigt niet. Op de weg van de navolging wordt de gelovige door Christus gedragen en geleid.

Niet kritiekloos

Zwanepol is geen kritiekloos bewonderaar. In zijn evaluerend slothoofdstuk gaat Zwanepol onder andere in op de kritiek die is uitgeoefend op Luthers leer van de alomtegenwoordigheid van Christus naar zijn menselijke natuur. Luther heeft die gedachte vooral ontvouwd tegenover Zwingli's visie op

het avondmaal als een gedachtenismaal. Het motief dat hem bewoog, is weer het heilsmotief: Christus komt in dit sacrament tot ons met zijn schatten en gaven. Niettemin stelt de auteur kritische vragen, met name aan de latere ontwikkeling en systematisering van Luthers vaak tastenderwijs onder woorden gebrachte gedachten. Maar, zo schrijft hij op blz. 224: "Wat men Luther ook verwijten mag, onder de huid van allerlei tegenstrijdige gedachten, onbeholpen constructies en soms onhoudbare opvattingen, voelt men - misschien met enige moeite - nog altijd de ader kloppen van zijn grote ontdekking van (of door) Jezus Christus, die als mensgeworden God mensen terughaalt uit hun vervreemding en verlorenheid". Dat lijkt me een zin om diep over na te denken.

Evenzo geldt dat de opmerking dat in de systematisering van Luthers gedachten de unieke vertanding van christologie en heilsleer meer en meer uit het oog verloren is. Waar dat gebeurt, zijn we weerloos tegenover de vragen die vanuit de moderniteit aan de Christusbelijdenis worden gesteld. Me dunkt, dat geldt niet alleen voor Luthers nazaten.

Blijvend actueel

We mogen geen enkele kerkvader of godgeleerde canoniek verklaren. Ook Luther niet. Hij zou zich daar ook zelf furieus tegen gekeerd hebben. Maar dat neemt zijn grote betekenis voor de kerk niet weg. Daarom is het goed je te blijven verdiepen in zijn preken, brieven en traktaten, en niet in de laatste plaats zijn liederen. Zwanepol geeft een zorgvuldige selectie van teksten met een duidelijk commentaar dat een goede hulp bij het lezen biedt. Voor mij persoonlijk is de mooiste tekst het lied 'Nun freut euch, lieben Christen gmein', waarvan u een mooie vertaling vindt in het Liedboek (Gez. 402). Het

is een stukje verkondiging in liedvorm, waarbij Luther de vreugde van de gemeente vertolkt om de bevrijding uit de machten van zonde en duivel door Christus, in wie God zijn barmhartigheid met een verloren wereld openbaart. Je vindt er veel elementen van Luthers christologie in terug: het gesprek tussen de Vader en de Zoon, de radicaliteit van onze zondesschuld voor God, de vrolijke ruil, de vernedering van Christus, de verzoening en het leven uit Christus. Het zal u duidelijk zijn dat ik dit boek graag bij u aanbeveel. Het biedt veel voor hoofd en hart. Het geeft ook krachtig tegenstuur aan die tendensen in onze cultuur die voedsel geven aan het relativisme en de twijfel. Luther maakt ons duidelijk dat ook de mens van vandaag het moet hebben van het Verhaal dat we niet zelf bedacht hebben, maar dat ons van Godswege is bekendgemaakt: de geschiedenis van God en mens in Jezus Christus. Op een van de laatste bladzijden schrijft Zwanepol: 'Als de grote ontdekking van Luther het pro me is, dat wil zeggen dat God in Christus ons bestaan in de tijd draagt omdat Hij het van eeuwigheid in Christus heeft geborgen, kan men zich afvragen, of hij daarmee geen weg wijst, die uitgaat boven het alternatief van een modern menszijn, dat zich verliest in illusoire pretenties óf een postmodern menszijn dat verdrinkt in illusievolle resigaties' (blz. 228 v.). De auteur drukt zich heel bescheiden uit. Maar ik meen dat zijn lezing van Luther overtuigend laat zien hoezeer Luthers bevrijdende spreken over Jezus Christus een weg wijst in het laagland van een gesecculariseerde cultuur. Aan ons de taak deze erfenis in prediking en gesprek vruchtbaar te maken.

DOOR: dr. A. Noordergraaf

UIT: De Waarheidsvriend d.d. 11 en 18 juli 2002